

SRČNI UTRIP

LOKACIJE UNION

*Raziskava Fakultete za arhitekturo in
Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani
o urbanističnih, arhitekturnih in krajinskih
potencialih območja Pivovarne Union*

Pobudnik projekta:
Pivovarna Laško Union

Junij 2023

Na kratko o Srčnem utripu lokacije Union

Več kot 100 študentov vseh letnikov arhitekture in urbanizma na Fakulteti za arhitekturo ter krajinske arhitekture na Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani je bilo v študijskem letu 2022/23 dejavno vključenih v projekt z naslovom Srčni utrip lokacije Union.

Na pobudo Pivovarne Laško Union in pod mentorstvom izr. prof. mag. **Polone Filipič Gorenšek**, prof. **Maruše Zorec**, doc. **Roka Žnidaršiča** in doc. **Darje Matjašec** so v študijskem procesu raziskovali potenciale, ki jih v obliki dediščine, vrednot in prihodnjega prostorskega razvoja v sebi nosi območje Uniona.

Uvodnik

NAVDUŠENI SMO NAD ODLIČNO OHRANJENIM SRCEM UNIONA

Raziskovanje območja Uniona je bila edinstvena izkušnja: izkušnja svobode, ki jo ponuja univerza, ter hkrati izkušnja intenzivnega povezovanja z raznolikimi deležniki projekta, od Pivovarne Laško Union, ki nam je to nalogo zaupala, do pedagogov, ki jo vodimo, študentov, ki so idejo najbolj intenzivno premišljevali dva semestra, in številnih drugih. Dobili smo izjemno priložnost, da to naredimo na neodvisen, mestoma celo zavestno naiven način – zato da smo lahko naslovili prostorska vprašanja, ki bodo aktualna v prihodnosti.

Doc. Rok Žnidaršič, nosilec seminarja na Fakulteti za arhitekturo Univerze v Ljubljani

Uvodnik

UNION SMO LJUDJE

Legenda o zmaju živi. Popelje nas tja, kjer se je vse skupaj začelo. Povodenj tistega časa je pogasila ogenj dotlej nepremagljivih zmajev. Razen onemoglega mladiča, ki sta ga pred skoraj gotovo smrtjo rešila brata Kosler. V zahvalo jima je zmaj razkril najboljši vir podzemne vode. Tam sta brata postavila Pivovarno Union. Zmaj živi še danes in varuje bistvo Uniona. Lahko ga tudi slišimo, če mu le zmremo prisluhniti. *Ko spregovori, se zgodi čudo(vitih) stvari.*

Tanja Subotič Levanič, direktorica korporativnih odnosov v Pivovarni Laško Union

Poldrugo stoletje Pivovarne Union je temu živo pričevanje. Bili so vzponi in padci. Nemalo zahtevnih političnih, družbenih in ekonomskih okoliščin. Med veliko gospodarsko krizo je pivovarna utrpela precejšnjo finančno škodo, med drugo svetovno vojno pa zaradi otežene dobave surovin proizvodnjo za pol leta prekinila – to so bili tudi edini meseci nedelovanja pivovarne v njeni sicer neprekinjeni zgodovini. Pivovarna Union ni klonila, ker niso klonili njeni ljudje. *Zmaj se oglasi, s krepostjo ljudi obogati.*

Generacije družin so ustvarjale Pivovarno Union in z njo rasle. Ni malo primerov

sodelavcev, ki so v pivovarni začeli svojo poklicno pot, se z njo razvijali in rasli tudi 20 let in več. S svojim bogatim znanjem in neprecenljivimi izkušnjami so skrbeli za to, da je podjetje ostajalo stabilno in konkurenčno. In v tem času so se tkala prijateljstva, rodile ljubezni in nemalo dogodivščin, ki bi jih ure lahko poslušali. In kako žive so še, ko se sprehodiš po pivovarni, odkrivaš njene veličastne prostore in v njih toliko podrobnosti, nekatere sramežljivo zakrite pod plastmi barv ali prezidav, saj so prostore prilagajali potrebam časa. Najsi gre za opečnate oboke, obokani leseni strop ali pa z vso skrbnostjo v podrobnostih oblikovan opaž na podstrehi,

kamor ne zahaja več nihče. Želim si, da to nikdar ne bi izginilo in da zgodbe ljudi ne bi bile nikdar pozabljene. *Kaj zdaj zmaj želi? Sodelovanje je odgovor, se še nasmeji.*

Podobo in dogajanje na lokaciji Union kroji pivovarstvo že skoraj 160 let. Pivovarna Union je del mestne identitete in njenih ljudi. Ni mogoče spregledati žalosti, ki jo ob odločitvi zadnjega časa čutijo Uniončani. Prinašajo spremembe, ki jih ni lahko sprejeti, včasih tudi težko razumeti. A niso le breme, odpirajo tudi prostor novim priložnostim, ki jih sprva bolečina ne da videti. *Zmaj z objemi hiti, naj solza po licu spolzi, dobro v spremembi osvetli.*

Srce Uniona bo za vedno ostalo v mestu zmaja, njegov srčni utrip pa bomo vedno znova njegovi ljudje. S spoštovanjem do preteklosti imamo danes priložnost soustvarjati prihodnost. Naše poslanstvo in odgovornost, ki ju ob tem čutimo, sta, da ohranjamo dediščino, lokacijo Union odpremo ljudem in povežemo z mestom ter da zagotovimo trajnostno poslovanje našega podjetja Pivovarne Laško Union. *Legenda o zmaju živi: on nam govori, srčni utrip pa smo mi. Skupaj varimo dobro družbo.* ■

Pred skoraj enim letom smo dobili možnost razmišljati o tako pomembnem delu mesta v obdobju celotnega študijskega leta. Odprli smo vprašanja in raziskali izhodišča za kakovosten dolgoročen razvoj prostora Uniona. Po eni strani smo nanj pogledali zelo široko, po drugi pa zelo podrobno: z urbanističnega, arhitekturnega in krajinskoarhitekturnega vidika. Posebno pozornost smo posvetili vpogledu v varovanje dediščine oz. njene nadgradnje in ponovne uporabe.

Študentje in mentorji smo bili soočeni z zelo slojevito nalogo, z edinstveno lokacijo v mestu: na nevalgični točki Ljubljane, ki povezuje urbane prostore, prometne tokove in zelene kline. Gre za preplet odprtega in pozidanega prostora, ki trenutno v mentalni podobi mestnega prostora ljudi ne obstaja, ker je ograjen in izoliran. To zaprto, neprehodno območje smo v procesu obravnave obiskali in v njem odkrili prostore, poglede in strukture, ki lahko v prihodnosti predstavljajo nastavke za razvoj dinamičnega, javno dostopnega predela mesta z lastno, izrazito in neponovljivo identiteto. Prostorski potencial, ki smo ga doživeli na območju, nas je presenetil – nanj smo začeli gledati drugače, kot smo si ga na začetku predstavljali.

Raziskava in prostorske zasnove, ki smo jih s študenti pripravili v okviru štirih seminarjev na

Fakulteti za arhitekturo in na Oddelku za krajinsko arhitekturo Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani, predstavljajo kakovostno izhodišče za nadaljnje razmisleke o tem, v katero smer bi se prostor Uniona lahko razvijal v prihodnosti.

Glede na mednarodnost podjetja Pivovarna Laško Union, ki bo še vedno, a v nekoliko drugačni obliki ostajalo na lokaciji, bi bilo projekt zanimivo nadgrajevati z mednarodnim strokovnim vpogledom in tudi z odpiranjem bodočih programov v širši interdisciplinarni, mednarodni prostor. Menim, da so izhodišča nastalih nalog dovolj kakovostna in raznolika, da se bo ta diskurz lahko zgodil.

Študijske naloge smo z vključevanjem relevantnih deležnikov zastavili tako, da skozi različne pristope naslavlja možnosti pozitivnih praks transformacije pomembnega industrijskega območja v mestnem središču, kot ga doslej v Ljubljani ni bilo. Ugotovili smo namreč, da je srce Uniona – tovarne, ki je

nastala pred 160 leti – bolje ohranjeno, kot smo sprva pričakovali. V desetletjih širitve in posodabljanja proizvodnje so se v prostoru nabrale številne plasti gradnje, ki jih lahko s previdno dekonstrukcijo razumemo, očistimo, do določene mere odstranimo in v prostoru ponovno vzpostavimo edinstven značaj tega izjemno pomembnega prostora v zgodovini Ljubljane. Prepričan sem, da za območje Uniona ta obujena identiteta pomeni višjo vrednost – ne zgolj finančno, temveč predvsem kulturno – kot zgolj njena pozicija v mestu.

Večina prostorskih zasnov se med drugim ukvarja z vprašanjem ohranjanja obstoječih virov v prostoru in njihove prilagojene ponovne uporabe. Pri tem gre za izjemen, sodoben zgled dobre prakse, ki zasleduje ključne usmeritve trajnostnega razvoja mestnega prostora za blažitev podnebnih sprememb. Projekti so zastavljeni tako, da ne ustvarjamo novih okoljskih problemov, ki bi jih prineslo radikalno rušenje obstoječih struktur. ■

UNION OSTAJA V LJUBLJANI, NE ZGOLJ KOT NEKI VOGALNI OBJEKT, TEMVEČ KOT SRCE LOKACIJE, KJER SE JE PIVOVARNA UNION ZAČELA. IN TO SE MI ZDI KLJUČNO!

LETA 2099 BO UNION ZELENO STIČIŠČE

Dogajanje v prihodnosti je nemogoče predvideti. A želje in načrte kljub temu imamo. Tudi za lokacijo Union, ki bo (ponovno) postala to, kar s svojim imenom utemeljuje – odprt prostor združevanja in sodelovanja.

Svet in družba se danes spreminjata hitreje kot kadarkoli doslej. Skladno s tem se hitreje spreminjajo tudi naše prostorske potrebe in skoraj nemogoče je predvideti, kakšen bo naš vsakdan v prihodnosti. Ne nazadnje raziskujemo prostor tukaj in zdaj ter iščemo rešitve izzivov današnjega časa. Nič drugače se nismo lotili tudi raziskovanja lokacije Union.

Želimo si, da bi Union postal jedro združevanja skupnosti in še naprej ohranjal svojo zgodovinsko identiteto. Ker smo po pogovoru s prebivalci ugotovili, da je želja po ohranitvi industrijske dediščine živa tudi med njimi, smo prepričani, da nam skupaj to lahko uspe.

UPAMO, DA SE BO VES PROMET OKOLI LOKACIJE UNION UMAKNIL

A odpiranje prostora zahteva določene spremembe v njegovi okolici. Četudi uto-pično, upamo in predpostavljamo, da se bo narava prometa in tokov mobilnosti okoli lokacije Union spremenila. Da bo leta 2099 pod nebom drvela le še mestna železnica, tovorni promet pa bo umaknjen pod zemljo. Da se bo podnjo nasploh umaknil celoten promet, vključno s parkirišči, katerih nadvlada mestu se bo s tem končala. S temi ureditvami bo območje Uniona bolj dostopno in varno, bivanje, delo in preživljanje časa v mestu pa bolj prijetno.

Zato si želimo, da bo območje Uniona vrnjeno ljudem; da ponovno postane središče, v katerem se bodo družili ljudje pod skupnim vodilom: »Daj, gremo v Union!« Čez 80 let bo lokacija Union dobro artikulirano, živahno območje z močnimi programi, namenjenimi podjetnim ljudem vseh generacij z veseljem do sodelovanja,

raziskovanja in odkrivanja vsega novega. Ne bo le prostor srečanj, temveč tudi vozlišče, povezovalni člen med različnimi območji Ljubljane. In v njem bo v objemu zelenja še vedno mogoče uživati ob vrčkah odličnega piva in poslušati zgodbe o njegovem varjenju – kot pred več kot 150 leti in tudi naprej. ■

O prihodnosti lokacije Union so razmišljali študentke in študenti Fakultete za arhitekturo UL: **Natan Bertot, Isabel Ribolli, Urša Irman, Pia Winkler, Alja Fabjan, Nika Zorko, Sima Bučar Fiškin, Isabela Karlin Čoh, Tilen Šmid in Alanis Štrukelj** ter študentke in študent Biotehniške fakultete UL: **Anja Gregor, Taylor Griffith, Ria Ilaršič, David Trontelj in Neja Zalaznik.**

ANEKDOTE, KI SO OBOGATILE RAZISKOVALNO DELO

Raziskovalno obdobje celotnega študijskega leta je odprlo priložnost, da se med letom pripetijo tudi kakšna anekdota, zanimivost, nepričakovan zasuk ... Na kaj vse so naleteli študenti?

PREHODI ŽELEZNIŠKIH TIROV KOT DOKAZ POTREB IN ŽELJA LJUDI

Med izvajanjem t. i. vedenjskih zemljevidov ob študentskem kampusu je do mene pristopil tamkajšnji zaposleni. Ko sem mu predstavila nalogo in željo po izboljšanju območja Union, me je takoj nagovoril v povezavi s prehodi železniških tirov. Kot mi je povedal, ljudi ne ustavijo ne ograja, ne opozorilne table, ne dejanska nevarnost srečanja z vlakom. Seveda: nikakor ni prav, da ljudje hodijo čez železniške proge. Z našega strokovnega vidika pa je to dokaz v realnem času in fizičnem prostoru, kaj ljudje potrebujejo in česa si želijo.

Urša Irman, 1. letnik magistrskega študija urbanizma

JE V ŠIŠKI ŠE KAJ ODPRTEGA?

Na posvetu z lokalno skupnostjo se mi je v spomin vtisnila informacija, da je na območju Šiške pred 100 leti delovalo kar 33 gostiln in tri manjše pivovarne. Da je bil to res prostor za druženje in srečavanja, danes pa tega skorajda ni več.

Tilen Šmid, 4. letnik enovitega magistrskega študija arhitekture

KOT DA BI PODRLI DRAMO!

Na aprilskem srečanju s predstavniki Spodnje Šiške, ki tam živijo in delajo, me je presenetilo, kako močno identiteto gojijo do prostora, sploh starega dela Pivovarne Union, čeprav v stoletnem obdobju ni bil odprt in je bil večini ljudi neviden. Ob vprašanju, kaj menijo o možnosti, da bi pivovarno porušili, so bili šokirani: »Saj to je, kot da bi podrli Dramo!« Zdelo se mi je res lepo, kako to stavbo čutijo in dojemajo za zelo pomembno.

Alanis Štrukelj, 4. letnik enovitega magistrskega študija arhitekture

PRIJETEN AMBIENT LOKACIJE UNION VABI MIMOIDOČE

Pomembna zanimivost med našim anketiranjem mimooidočih ob lokaciji Union je bila ugotovitev, da ljudje veliko raje, in to vsakodnevno, prehajajo čez železniške tire ob Unionu, kot pa hodijo ob Celovski cesti. Povedali so, da jim je všeč ambient, mimo katerega se gibajo, in se v njem počutijo prijetno.

Nika Zorko, 3. letnik enovitega magistrskega študija arhitekture

KOMPLEKSNOŠT LOKACIJE UNION JE ZAHTEVALA NAŠO POPOLNO POZORNOST

Območje lokacije Union se je izkazalo za veliko zahtevnejše, kot smo na začetku pričakovali. V moji skupini smo predvideli tudi raziskovanje Medvedove ulice, a ko smo začeli delati pri projektu, smo morali to idejo opustiti in se osredotočili le na Union. Gre za res kompleksen prostor.

David Trontelj, 3. letnik dodiplomskega študija krajinske arhitekture

BOGAŤI SPOMINI ZDRUŽEVANJA OB UNIONU

Med posvetom z lokalno skupnostjo sta se mi v spomin vtisnila ponos in število spominov, ki prebivalce vežejo na območje okoli Uniona. Starejši gospod nam je pripovedoval, kakšna srečanja in veselice so organizirali, pokazal nam je fotografije, kako so na lokaciji nekoč igrali nogomet ... Danes, ko se sprehajaš mimo, o tem ni ne duha ne sluha. Težko si je predstavljati, kako velik in pomemben prostor je bil včasih za celotno skupnost.

Anja Gregor, 3. letnik dodiplomskega študija krajinske arhitekture

PRILAGAJANJE PODNEBNIM SPREMENBAM

V izhodišču smo preverili zaveze EU in zelene politike pri podnebnih spremembah ter stanje na širšem območju Uniona. Ugotovili smo, da je to lokacija z izjemnim potencialom, ki lahko zaradi prestrukturiranja programa pokaže, kako moramo tudi pri nas mesta ustrezno prilagajati na podnebne spremembe.

Doc. Darja Matjašec in asist. Nejc Florjanc, mentorja študentk in študentov krajinske arhitekture na Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani

S študenti 2. letnika magistrskega študija smo v zimskem semestru raziskovali razširjeno območje severozahodnega zelenega klina, ki je del zelenega sistema Ljubljane, in vključuje tudi lokacijo Union. Pregledali smo primere dobrih praks po svetu in sprejeli odločitev, da pri načrtovanju Uniona uporabimo nov, londonski princip ocenjevanja kakovosti ozelenjevanja mesta. Gre za načrtovanje na osnovi Urban Greening Factor – UGF. Ta ocenjuje ustreznost odziva na obvladovanje meteorne vode, povečevanje biotske raznovrstnosti, zmanjševanje negativnih vplivov toplotnega otoka, zniževanje vročih poletnih temperatur ipd.

Predvideva 16 tipov površinskega pokrova tal, streh in fasad, ki nosijo različne vrednosti in posledično različno prispevajo k ozelenjevanju mesta in njegovemu prilagajanju na podnebne spremembe. Faktor ozelenjevanja, ki ga za tovrstna območja predvideva London, smo na območju Uniona še nekoliko povečali, saj naj bi bila po napovedih Ljubljana podvržena hujšim vplivom podnebnih sprememb.

V poletnem semestru so od svojih starejših kolegov projekte prevzeli študenti 3. letnika dodiplomskega študija in se usmerili k načrtovanju v podrobnejšem merilu. Seznanili so se z izhodišči in faktorjem ozelenitve, ki bi ga morali doseči na območju Uniona. Obstoječe območje Uniona ima izjemno nizek faktor in predstavlja toplotni otok v Ljubljani. Po UGF bi moral biti vsaj 10-krat višji. S študenti smo bili v prvih poskusih presenečeni, saj mora biti mesto zelo zeleno, če bomo v njem v prihodnosti želeli kakovostno bivati. V takem mestu je bolj malo prostora za avtomobile oz. ga skoraj ni.

Pa tudi faktor pozidanosti mora biti nižji. Študenti so tako pripravili zanimive krajinskoarhitekturne rešitve, ki vse izhajajo iz arhitekturnourbanističnih rešitev študentov Fakultete za arhitekturo. ■

KAKŠEN JE ZELENİ FAKTOR DOMOVANJA LJUBLJANSKEGA ZMAJA?

London in lokacija Union imata veliko skupnega. Zato smo med raziskovanimi mesti izbrali raziskovalni pristop ozelenitve po modelu Urban Greening Factor – UGF, ki ga uporabljajo v Londonu. Širina modela ponuja konkreten uvid v razpoložljive načine boja proti podnebnim spremembam s pravo ozelenitvijo urbanega prostora.

Anja Gregor, Taylor Griffith, Ria Ilarišič, David Trontelj in Neja Zalaznik, študent in študentke 3. letnika dodiplomskega študija krajinske arhitekture na Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani

Naši starejši kolegi, študenti in študentke 2. letnika magistrskega študija krajinske arhitekture, so v zimskem semestru tlakovali temelje za naše raziskave v poletnem semestru. S širokim, a hkrati izredno poglobljenim pogledom so raziskovali širšo umeščenost lokacije Union v t. i. savski zeleni klin. Območje Šiške se je namreč pri odvodnjavanju in podnebnih razmerah izkazalo za eno najbolj problematičnih v Ljubljani.

Posvetili so se tudi izračunu zelenega faktorja po modelu UGF, ki so ga razvili za območje Londona. Gre za izračun, ki napove, koliko zelenih površin bi določeno območje potrebovalo za učinkovit boj proti podnebnim spremembam. Njihove ugotovitve? Trenutni faktor lokacije Union je 0,05, medtem ko bi moral znašati 0,5. Z našimi projekti, v katerih podrobneje raziskujemo ožje področje lokacije Union, smo si tako zadali cilj, da določimo in dosežemo optimalen faktor.

KAKOVOSTNI KORAKI NA POTI DO (MORDA UTOPIČNIH) CILJEV

Ne le med študijem, temveč v življenju nasploh je ključnega pomena sodelovanje. Zavedali smo se, da zastavljenega faktorja 0,5 po modelu UGF ne bo mogoče doseči samo z urejeno zunanjo okolico, temveč je ta cilj treba upoštevati tudi pri načrtovanju stavb na lokaciji.

Posamezne skupine študentov krajinskih arhitektov smo tako sodelovale tudi s študenti in študentkami urbanizma in arhitekture na Fakulteti za arhitekturo. Iskali smo predvsem konsenz o predlogih ozelenitve posameznih streh in sten stavb na lokaciji Union. Doseči zastavljeni faktor ozelenitve je že pri študijskih projektih precejšen izziv, za nekatere morda celo utopičen, kaj šele izvedba v praksi. Verjamemo, da je ozelenitev območja, četudi zastavljenega faktorja

morda ne dosežemo, pomembna in mora biti kakovostna, saj ima zelenje v urbanem okolju veliko vrednost. Ne le, da pripomore k boljšemu počutju, temveč tudi k reševanju problemov zadrževanja vode, toplotnih otokov ... Ekskurzije, ki smo se jih udeležili v tujini, so naše prepričanje le še utrdile.

SPREMENBE ZAHTEVAJO AKTIVNOSTI NA RAZLIČNIH RAVNEH

Zavedamo se, da je naša naloga tudi ozaveščati javnost o pomenu in prednostih zelenih površin – sočasno pa tudi o prometu in njegovih raznolikih vplivih. Področje mobilnosti je bilo nujno nasloviti glede na območje lokacije Union in njene umeščenosti v mesto.

S preusmeritvijo železniškega tovornega prometa pod zemljo in ohranitvijo zgolj mestnega prometa nad njo, bi spodbujali tudi drugačne oblike mobilnosti: predvsem smo izpostavili kolesarjenje in hojo. To je mogoče doseči prav z dobrimi prehodi.

Trenutna zasnova širšega območja Uniona še vedno na prvo mesto postavlja

SREDIŠČE SPODNJE ŠIŠKE – ŽELJA, NABITA S PRILOŽNOSTMI

V procesu raziskovanja smo vse bolj ugotavljali, kako izrazita je razlika med središčem Ljubljane in njenimi obrobji ter kakšnega pomena je vzpostavitev dobre povezave med njima. V tem smislu lokacija Uniona leži na idealnem mestu, da tok kulturne dediščine in dogajanja iz središča preusmerja tudi na obrobje centra. Pa ne le to. Predstavlja tudi potencial za prihodnje mesto združenj oz. potencial, da postane svojevrstno središče Spodnje Šiške, kar je želja, ki smo jo močno zaznali med lokalnimi prebivalci. Uresničitev tega potenciala bi predstavljala tudi možnost za razbremenitev trenutno nasičenega centra Ljubljane in povečano dostopnost do posameznih javnih programov, sploh za starejše.

NEPREČENLJIVA IZKUŠNJA ŠOLE ZA PRIHODNOST

Študenti krajinske arhitekture smo med študijem z delom na konkretnih lokacijah že večkrat sodelovali z različnimi naročniki. Sodelovanje s Pivovarno Laško Union nam tako ni bilo tuje. Vedno gre za dobro priložnost, da se srečamo z zunanjimi željami in predstavami o določenem prostoru, a imamo znotraj študijskega procesa še vedno dovolj svobode, ki nam omogoča učenje. Je bila pa pivovarna naš prvi naročnik, ki je z nami sodeloval na tako tesni, močno povezani ravni: ne le, da so nas obiskali njeni predstavniki, temveč so bili v celoten proces našega raziskovanja zelo aktivno vključeni in so nam zagotavljali vso strokovno podporo.

Projekt je bil za nas obenem priložnost, da se prvič seznanimo z delovanjem stroke 'v resničnem življenju', kakršno bo po zaključenem študiju. Sami še nikoli prej nismo sodelovali z urbanisti in arhitekti, kar se je izkazalo za edinstveno izkušnjo in odlično šolo za prihodnost. Ugotovili smo, da brez sodelovanja ne gre. Naše stroke so si medsebojno izjemno blizu in se medsebojno prepletajo, četudi se naše ideje občasno razlikujejo. Tudi sprejemanje kompromisov za doseg skupnega cilja je neprecenljiv del učnega procesa. ■

MED PROJEKTOM SMO SE NAUČILI TUDI SPREJEMANJA KOMPROMISOV MED STROKAMI V IMENU SKUPNEGA CILJA ZA BOLJŠO PRIHODNOST.

URBANISTI SMO BRANILCI JAVNEGA INTERESA

Pedagogi in mentorji stremimo k temu, da mladim damo popotnice, ki zabrišejo meje med akademskim in konkretnim prostorskim delovanjem. Prostor lokacije Union je izjemna dediščina že sam po sebi. In s tem sporočilom smo študente pospremili na pot njihovega raziskovanja.

Izr. prof. mag. Polona Filipič Gorenšek in asist. Sinan Mihelčič, mentorja študentk in študentov urbanizma na Fakulteti za arhitekturo Univerze v Ljubljani

Študente urbanizma pri delu spodbujamo, da prostor vedno pogledajo celostno, širše. To je pomembno tudi pri Srčni utrip lokacije Union, sploh ko razmišljamo o tem, kaj je dediščina na lokaciji Union. Takšna perspektiva nam izkazuje, da je že prostor sam po sebi kot odprta površina nekakšna dediščina. Je nekaj, kar izgrajuje skupnost, in je zato vredno, da se ga odpre javnosti.

Obenem je v luči kritičnosti pomemben tudi vidik izobraževanja. Zadnja leta opažamo, da na urbani razvoj mest pretežno in povezano vplivata kapital in politika. Urbanisti smo tisti prvi 'filter' med fazama razvoja in realizacije.

Študente smo v primeru raziskovanja lokacije Union nagovarjali k prevpraševanju tega, kateri posegi bi bili smiselni in smeli v tem prostoru, da v njem omogočimo kakovostno bivanje, delo, druženje ... Koliko prostora pozidati, koliko ga ohraniti, koliko ozeleniti ...? Gre za vprašanja, katerih odgovori so ključni kazalniki razvoja kakovostnega mesta. Študentom urbanizma z našo mentorsko pomočjo izgrajujemo popotnico zavedanja, da so v svoji strokovni vlogi tudi branilci javnega interesa. ■

ODPRETI, POVEZATI, OHRANITI, OZELENITI

Urbanisti prostor dojemamo kot celosten organizem, katerega meje so večinoma arbitrarno določene. Raznolikost vplivov nanj je stalnica. In to smo ugotavljali tudi med raziskovanjem lokacije Union.

Natan Bertot in Isabel Ribolli, 3. letnik dodiplomskega študija urbanizma, Urša Irman, Pia Winkler in Alja Fabjan, 1. letnik magistrskega študija urbanizma na Fakulteti za arhitekturo Univerze v Ljubljani

Prostor lokacije Union je edinstven ne le zaradi potenciala svoje umeščenosti v skorajšnje središče Ljubljane, temveč tudi zaradi majhnih arhitekturnih posebnosti, ki se skrivajo pod plastmi minulih obdobj. A potenciali takšnega obsega s seboj nosijo tudi izzive.

Kot študenti urbanizma vedno gledamo širšo sliko. Tako smo ugotovili, da problemov ne nosi le območje samo, temveč tudi njegova okolica. Skupno razmišljanje nas je privedlo do ugotovitve: če se preko različnih projektov lotimo obravnave različnih delov mesta, lahko lokacija Union postane eden ključnih delčkov mozaika, ki bo širši prostor okrepil in mu dal identiteto, ki je ljudje danes še ne morejo izkusiti.

ENA PROBLEMATIKA, ŠTEVILNI POTENCIALI

Raziskovanje potencialov lokacije nas je pripeljalo do ugotovitve, da je tako v sedanosti kot v preteklosti trn tega prostora železniška infrastruktura. Mnogi jo danes prečkajo na neoznačenih prehodih in se s tem izpostavljajo nevarnosti. A z izzivom železnice so se ukvarjali že v začetku 20. stoletja. Gre za dejavnik, ki pomembno vpliva na širši razvoj tega prostora, zato smo se vsi podrobneje ukvarjali tudi s problematiko prehodnosti.

Kako probleme prehodnosti in dostopnosti območja rešiti? Po številnih razmislekih smo vsi – po različnih skupinah in v različnih projektih – prišli do raznolikih ustvarjalnih idej. Odločili smo se za nekoliko futuristično, a zelo pomembno predpostavko, da ob lokaciji Union poteka zgolj lahkotirna mestna železnica. Slednja v mestih, primerljivimi z Ljubljano, že obstaja in je zelo funkcionalna.

Sprememba železniških tokov je bila pri našem delu pomembna z dveh vidikov: njeno prečkanje bi postalo varnejše, obenem pa bi se spremenilo tudi dožemanje ljudi. Dandanes je železnica v prostoru močan rob. Je meja, ki zapira in ločuje prostor Uniona, ga dela težko dostopnega. S predlagano spremembo bi se ta percepcija omehčala, vsak nadaljnji poseg v prostoru pa bi bil bolj uspešen.

ZA SPREMEMBE – NA BOLJE

Lokacijo Union določa tudi njen industrijski značaj. Ta v sebi nosi potencial za spremembe – na bolje. V naših nalogah se nas je veliko odločilo za ohranitev tistih delov obstoječih stavb, ki so nosilci identitete kraja. Njihovo namembnost smo spremenili in vanje vključili drugačne vsebine. Bogata kulturna dediščina starejših stavb daje temu prostoru poseben čar in kot takšni bi bili

lahko primerni na primer za muzej, mikropivovarno, izobraževalne ali kulturne dogodke. Industrijske hale se s svojo tipologijo sicer razlikujejo od drugih stavb, a kot takšne v sebi nosijo poseben potencial. Izzivi nekaterih nalog so bili prav v tem, kako vanje zaradi njihovih velikih dimenzij vnesti novo, drugačno življenje in jih odpreti za ljudi.

Vzdolž obeh krakov železnice smo naleteli tudi na zapuščen, degradiran območje. Skupaj s siceršnjo industrijsko podobo se širše območje Uniona drastično razlikuje od Tivolske zelene oaze na nasprotni strani Celovške ceste. A prav ta sosednja območja bi lahko pomembno pripomogla k razvoju, preoblikovanju lokacije Union, da bi ta zaživela, postala prijeten prostor za druženje in v splošnem pripomogla k boljšemu počutju prebivalcev in obiskovalcev.

IGRA IDEJ, KO SO STAVBE ŠE V UPORABI

Prostor takšnih dimenzij, s svojimi potenciali in problematikami, kot jih v sebi nosi lokacija Union, vsakdo dožema drugače. Že med delom pri projektih smo prepoznavali potenciala tam, kjer jih drugi niso. In obratno.

Potenciala prostora različno vidimo tako mi kot tudi pobudnik oziroma lastnik. Pivovarna Laško Union nam je predstavila nekatere svoje vizije, a so nam pri raziskovanju pustili proste roke. Sodelovanje z njimi je bila edinstvena izkušnja, za marsikoga med nami prvi tovrsten stik z realnim naročnikom.

A ne le to – soočili smo se tudi z izzivom dela na območju, na katerem so nekatere obstoječe stavbe še v uporabi. Rušitev vseh ne pride v poštev, hkrati pa je določen poseg v prostor nujen. Opredeliti smo se morali do tega, kaj krepi kakovost lokacije in kaj ne, to povezati z zelenimi programi in priti do smiselne kakovostne rešitve. Iskali smo odgovore na vprašanje, kako na eni strani povzdigniti potencial in zmanjšati pomanjkljivosti, hkrati pa ohraniti kulturno dediščino in identiteto prostora. To je bil svojevrsten in zahteven, a hkrati neprecenljivo poučen izziv. ■

**LOKACIJA UNION
LAHKO POSTANE
MESTO V MALEM, KI
BO ŠIRŠI PROSTOR
OKREPIL IN MU DAL
IDENTITETO, KI JE
LJUDJE DANES ŠE NE
MOREJO IZKUSITI.**

RAZISKOVANJE PROSTORA JE AVANTURA ODKRIVANJA

Ključni element zares učinkovitega učenja, od katerega mladi največ pridobijo, je radovednost. Študentke in študente vedno spodbujamo k iskanju in raziskovanju tistega, kar jih navdušuje. Kako smo mentorji seminarja v sklopu študijskega programa arhitekture podprli proces raziskovanja potencialov lokacije Uniona?

Doc. Rok Žnidaršič in asist. Katarina Čakš ter prof. Maruša Zorec in doc. Uroš Rustja, mentorji študentk in študentov arhitekture na Fakulteti za arhitekturo Univerze v Ljubljani

Študijski proces, skozi katerega gredo študentje, je tudi proces pridobivanja empatije do prostora. Tako je bilo tudi v primeru raziskovanja lokacije Union. Prepoznavali so stvari, ki so se jim zdele pomembne, zanimive ... Večinoma imajo vsi dobro razvito občutljivost tako za prostor kot za ljudi, potenciale, problematike v njem.

Mentorji in mentorice jih v tem procesu nismo omejevali, temveč smo jih spodbujali k samostojnemu iskanju in raziskovanju. Povedano drugače: dovolili smo jim in jih spodbujali, da naj se nad določenim segmentom – ki so si ga sami izbrali – iskreno navdušijo. Ko namreč sami določeno stvar prepoznajo za pomembno in jo kot takšno znajo tudi zagovarjati, zanj razviti koncept in poiskati rešitve, takrat je to zares njihov projekt.

Spodbujali smo jih, da gredo na teren in se pogovarjajo s prebivalci, mimoidočimi, naj anketirajo, opazujejo ... V nadaljevanju smo jih usmerjali, kako naj vsa dognanja spravijo v prostorske parametre in se nanje prostorsko ustrezno odzivajo. ■

'LOKALCI' SO NAS ŠOKIRALI: TIRI SO ZANJE MANJ NEVARNI KOT KOLESARJI

Študentke in študentje arhitekture smo v preteklem letu odkrivali 'mesto v malem' – lokacijo Union. Skozi raziskovanje različnih perspektiv smo prišli do pomembnega zaključka, ki srce Uniona ohranja tudi za prihodnje generacije.

Nika Zorko in Sima Bučar Fiškin, 3. letnik, Isabela Karlin Čoh, Tilen Šmid in Alanis Štrukelj, 4. letnik enovitega magistrskega študija arhitekture na Fakulteti za arhitekturo Univerze v Ljubljani

Pri pisanju nas učijo, da naj se ga lotimo od širšega konteksta k podrobnejšim primerom. Na podoben način smo se tudi mi lotili raziskovanja potencialov območja Union. Z razdelitvijo po skupinah smo najprej raziskovali širši prostor, vse od železnice pa do Save, skozi urbanistične, programske in izkustvene vidike. Nato smo se poglobili v mikrokontekst območja Uniona in iz ugotovitev izpeljali izhodišča za individualne projekte. Tako prostorsko kot programsko smo se navezali na obstoječo logiko prostora.

POGOVOR Z LJUDMI NAM JE VEČKRAT ODPRL OČI

Svojevrsten podvig smo izpeljali že na začetku raziskovanja, ko se nas je več kot sto na kolesih odpravilo raziskovat območje ob železniških tirih od Uniona pa vse do Save. Prisotnost železnice, ki smo jo do sedaj dojemali kot prostorsko bariero, je postala potencial za povezavo območja Uniona in posledično središča mesta z zaledjem Ljubljane.

Problematika pogostih in nevarnih prehodov čez tire je dobro znana. Območje ob železniških tirih smo predvideli kot eno izmed nevarnih točk. A naša ideja se je po pogovorih z ljudmi izkazala za napačno. Ti namreč za najbolj nevaren del območja dojemajo pločnike ob parkiriščih zaradi neurejenih kolesarskih poti. Železnico pa so mnogi skorajda ponotranjili kot del svojega okolja, njeno prečkanje pa je del vsakdana. Prav njihova gravitacija proti njej je bila za nas dobro izhodišče za nadaljnji razmislek – da lokacija prav zares lahko oziroma mora postati prehodno območje.

Toda to ni bilo edino presenečenje, ki je sledilo pogovoru z ljudmi. Medtem ko smo nekateri predvideli, da bodo imeli manjšo željo po javnem programu, so nam s svojimi

NE ŽELIMO SI, DA SE PONOVI ZGODBA PRETEKLIH NEUSPELJIH POSKUSOV RAVNANJA Z DEDIŠČINO, TEMVEČ DA SE OBMOČJE ODPRE ZA JAVNOST IN HKRATI OMOGOČA NADALJNI RAZVOJ LJUBLJANE.

pričevanji dokazali nasprotno. Javni program si želijo in ga na območju Spodnje Šiške močno pogrešajo.

SI SPLOH ZNAMO PREDSTAVLJATI VELIKOST LOKACIJE?

Vsakokraten pogled na prostor od blizu in daleč nas je vedno znova šokiral s svojo velikostjo. V okviru analiz njegovih praznin smo izračunali, da je njihova velikost že zdaj primerljiva z velikostjo približno štirih Trgov republik. Šele z odstranitvijo nekalitnega, postopno prizidanega drobnejšega tkiva se zares zavemo velikosti lokacije in prostorskih potencialov obstoječih stavb.

Prostor takšnega obsega s tako močno identiteto je svojevrsten izziv. Proces analiz nas je pripeljal do različnih pristopov, programov in potencialov za razvoj območja Uniona.

A ugotovili smo, da smo bili skladni v eni stvari: manj kot dva tisoč stanovalcev na lokaciji Union ni predvidel nihče. Številka bi seveda lahko bila še veliko večja, če bi celotno območje namenili stanovanjem. A temu smo se želeli izogniti. Raje smo iskali ravnovesje med stanovanji in javnimi programi.

Ravnovesje smo iskali tudi z ohranjanjem ali pa odpiranjem pogledov na že prisotne prostorske dominante, kot so Ljubljanski grad in Kamniško-Savinjske Alpe. Ugotovili smo namreč, da s središča lokacije lahko vidimo gore in Ljubljanski grad.

INDUSTRIJSKEGA ZNAČAJA OBMOČJA UNIONA NE SMEMO IZGUBITI

V procesu raziskovanja smo postopno odkrivali kompleksnost in vedno nove

potencialne prostora. S svojimi projekti smo se jih trudili še bolj poudariti. Del študentov je navdih našel tudi v podobnih primerih prenove industrijske dediščine v tujini. Strokovna ekskurzija v Barcelono nam je z vidika odnosa in ohranjanja industrijske dediščine odprla oči. V Sloveniji smo tovrstnih prostorov žal veliko že nepovratno izgubili – zato nam je zelo pomembno, da se to pri lokaciji Union ne zgodi.

Industrijska dediščina je, tako kot druge vrste dediščine, nosilec identitete nekega prostora; z njeno odstranitvijo ta izgubi svoj značaj. Po vzoru Barcelone si želimo raziskovano območje industrijske dediščine revitalizirati na sodoben, atraktiven in premišljen način. Namembnost območja se bo spremenila, a njegova identiteta se lahko ohrani ter s svojo edinstvenostjo privablja in združuje uporabnike.

V duhu tega smo predvideli, da se del obstoječih objektov ohrani ter se jih na različno radikalne načine združuje z novimi prostorskimi intervencijami in programi. Če bo območje Uniona v prihodnosti živelo s prebivalci Ljubljane, bo posledično postalo privlačen mestni prostor tako za prebivalce kot tudi za obiskovalce.

RAZNOLIKOST IDEJ ZA ŠIRJENJE OBZORIJ

Raznolikost idej, potencialov in predstavljenih rešitev v naših projektih je med drugim rezultat tudi tega, da nam je pobudnica raziskave Pivovarna Laško Union pri našem delu pustila zelo odprte roke. Med projektom smo tako poskušali zbrati čim več raznolikih, kakovostnih idej ter pristopov poseganja v prostor, ki lahko razširijo obzorja. Vodili sta nas osredotočenost na ljudi in misel, kako jim vrniti prostor. Ekipe pivovarne, ki nam je bila v strokovno podporo, je bila do naših rešitev zelo odprta. Občasno nas je skrbelo, da smo v svojih rešitvah preveč radikalni, a bili so navdušeni nad raznovrstnostjo programov, ki smo jih predvideli. ■

TEŽA ODGOVORNOSTI

Kako mladim priučiti občutek za dimenzije v prostoru? Kako komunicirati z naročnikom za doseg kakovostne rešitve, ki ugoti raznolikim zahtevam? Mentoriranje bodočih prostorskih strokovnjakov zahteva naslavljanje raznolikih in ne vedno preprostih vprašanj. Toda kot poudarjajo pedagogi, je proces vedno prepleten z mnogimi prijetnimi presenečenji, tudi pri raziskovanju lokacije Uniona.

Nana Čemas

Mentorji izr. prof. mag. **Polona Filipič Gorenšek**, asist. **Katarina Čakš** in doc. **Uroš Rustja** so v pogovoru poudarili obojestransko vrednost raziskovalnega projekta Srčni utrip lokacije Union. Ne le, da so študenti dobili vpogled v delovanje v stroki po zaključenem študiju, temveč so med raziskovanjem prišli do ključnih sporočil za mesto in pobudnika projekta Pivovarno Laško Union, ki jih je priporočljivo upoštevati pri nadaljnjih razmislekih o lokaciji Union.

Kaj za vas kot strokovnjake in pedagoge pomeni, da ste dobili možnost dela pri realnem projektu, da lahko s študenti raziskujete za Ljubljano tako pomembno lokacijo?
Filipič Gorenšek: Večina seminarskih mentorjev se ves čas trudi, da bodoče urbaniste in arhitekta med študijem sooča z realnimi prostorskimi izzivi. Posebnost tega projekta pa je predvsem v njegovi kompleksnosti kot tudi v sodelovanju, tako z globalnim podjetjem Pivovarno Laško Union, Mestno občino Ljubljana ter vsemi ključnimi sodelujočimi strokovnjaki.

Takšen projekt zahteva multidisciplinarnost. To je zelo pomembno, saj na ta način mladim najbolj približamo realne pogoje dela po zaključenem študiju.

Čakš: Prostorski problemi so zelo kompleksni. Da s študenti delamo pri nalogi s komponentami te realnosti, pomeni, da se moramo soočiti z določenimi vprašanji, ki so pri fiktivnih nalogah velikokrat zastavljena. Gre predvsem za odgovornost do uporabnika in prostora. In četudi nam je Pivovarna Laško Union pri projektu prepustila akademsko svobodo, smo se v procesu raziskovanja veliko ukvarjali s komuniciranjem idej in povratnimi informacijami. Pogosto smo se srečevali s predstavniki pivovarne, se na posvetu pogovarjali s predstavniki lokalne skupnosti, prisluhnili strokovnjakom, da smo na prostor res pogledali interdisciplinarno, z več vidikov ...

Filipič Gorenšek: Naša naloga je, da skupino raznolikih študentov skozi študijski proces pripeljemo do kakovostnega zaključka. V našem poklicu se ne ukvarjamo le s preurejanjem prostora – kar je seveda ključno – ampak tudi s sodelovanjem s konkretnimi akterji: investitorjem, lokalno skupnostjo ter izzivi in potenciali novih bodočih uporabnikov.

Rustja: Ta konkretni projekt študentom omogoča pridobitev širokega vpogleda v arhitekturo in prostor. Četudi gre za pragmatičen problem umika proizvodnje iz središča mesta, so študenti znali nanj pogledati zelo široko: kaj to pomeni za mesto, za ohranjanje industrijske dediščine, kako raziskovati naravne vire ... Vsa širina, ki smo jo izluščili iz te konkretne problematike, je študentom omogočila, da nanjo pogledajo z več vidikov in jih znajo nagovarjati v svojih rešitvah.

Čakš: Pomembno je, da v tem procesu pridejo do ključne ugotovitve, da ni ene same in pravilne rešitve.

Kaj vas je med projektom najbolj navdušilo in presenetilo?

Filipič Gorenšek: Zanimivo je, kako je študentsko razmišljanje o konkretni nalogi in prostoru sovpadalo s pogledom lokalnih prebivalcev. Veliko njihovih izpostavljenih vidikov, potreb so študenti že vključili v svoje projekte. Ne nazadnje so študenti prostor lokacije Union in širše zelo dobro raziskali in ga ovrednotili v skladu s svojimi že zelo izdelanimi vrednotami.

Čakš: Pred ogledom lokacije se je zdelo, da je v prostoru manj pozitivnih vrednot, kot

jih dejansko je. Znotraj konglomerata skozi zgodovino razvoja zraščanih in prezidanih industrijskih volumnov se še vedno skriva prvotna struktura pivovarne, v skladiščni hali je ohranjena izjemno lepa lesena strešna struktura, tudi nekateri novejši objekti imajo odlične prostorske potenciale ... Pozitivno smo bili presenečeni, saj se je na začetku zdelo, da bomo soočeni z manj zanimivo celoto, a se da na območju Uniona najti izjemno lepe elemente. S študenti smo se veliko pogovarjali o tem, kaj bi bile lahko grajene vrednote tega prostora. Vrednotenje ni potekalo samo na podlagi objektivnih ali strokovno priznanih kriterijev, ampak tudi na podlagi subjektivne ocene študentov, tega, kar se jim je zdelo zanimivo, kjer so videli potencial v prostoru.

Filipič Gorenšek: Urbanisti se ukvarjamo z večplastnim vprašanjem, kako lahko posamezne stavbe izgradijo celoto. Ko se začne proces odstranjevanja, umikanja stavb, se prostor začne odpirati. In najtežje je odprti prostor ustrezno umeriti, da ni prevelik ali premajhen. Študentom je zelo težko dobiti občutek za realne dimenzije in velikost nekega območja, trga, parka. Zato smo to reševali s primerjavami med deli Ljubljane, ki jih bolje poznajo, na primer s Kongresnim trgom.

Rustja: Vsi smo bili presenečeni ne le nad velikostjo samega območja Uniona in celotnega prostora vzdolž infrastrukture, temveč tudi nad njegovim potencialom za mesto. Ko so študenti začeli iskati relacije v prostoru, smo bili navdušeni, kje vse ga je mogoče odpirati, da postane povezovalce mesta.

Kaj je ključna ugotovitev, ki ste jo skupaj s študenti s to raziskavo predali pobudnici projekta Pivovarno Laško Union?

Rustja: Čeprav gre za raziskovalni in učni proces, si želimo jasno sporočiti, kaj vse je treba upoštevati pri nadaljnjih razmislekih, saj je ta lokacija zelo pomembna. Ključno je, kako ta prostor odpirati, ga dati nazaj mestu; koliko tega prostora ne pozidati in koliko ga nameniti pivovarni, da ohrani pomembno vlogo v prostoru in (p)ostane povezovalka javnih vsebin, programov. Pomembna je tudi odgovornost, da so programi in posegi okoljsko in družbeno trajnostni.

Čakš: Da se v proces načrtovanja projekta že v prvih fazah vključuje raziskovanje, je v tujini pogosta praksa. Kajti če se ga lotimo dovolj hitro, lahko že na začetku odpremo vprašanja, ki jih sicer s planerskim pristopom ne bi. Zato

ENTUZIAZEM ŠTUDENTOV PRINAŠA NAJBOLJŠE MOŽNE REZULTATE

»Prijetno me je presenetilo, da so lastniki zemljišča lokacije Union bili pripravljeni preliminarne študije zaupati neobremenjenim študentom. Ker gre za potencialno zelo vitalno točko Ljubljane, je to zagotovo precedens. Delo študentov se zagotovo poleg obveznega študijskega procesa, ki sledi visokim standardom, poganja tudi skozi njihov lastni entuziazem, kar zagotavlja najboljše možne rezultate. Eden izmed naših ciljev – poleg pedagoškega – je, da po zaključku rešitve ne ostanejo v predalih, temveč s svojim sporočilom dosežejo širšo javnost, predvsem pa (lokalne) odločevalce.«

Doc. Darja Matjašec, Oddelek za krajinsko arhitekturo, Biotehniška fakulteta UL

»Krajinski arhitekti v praksi pogosto sodelujemo z drugimi strokami, predvsem z arhitekti. Priložnost, da se študentje že med študijskim procesom aktivno preizkusijo v takšnem delu, je zato zelo dobrodošla in se vedno trudimo, da jo čim večkrat tudi uresničimo.«

Asist. Nejc Florjanc, Oddelek za krajinsko arhitekturo, Biotehniška fakulteta UL

smo se lahko pogovarjali tudi o okoljski in družbeni odgovornosti, o javnem prostoru, o programih, ki bi bili za prostor koristni tudi v odnosu do preostanka Spodnje Šiške oz. do širšega konteksta mesta – ker smo si lahko med raziskovalnim procesom vzeli čas, da smo do pravih vprašanj in posledično potencialov sploh prišli.

Svoje študijsko raziskovanje ste zaključili z razstavo. Kakšno sporočilo ste z njo poslali v širši prostor?

Rustja: Da so nekatere stvari v prostoru skupne in jih moramo kot skupnost negovati. Jih na začetku sploh prepoznati in jih znati razvijati, da jih bodo deležni tudi naši

znanjci. In tudi, kako veliko odgovornost ima ne samo mesto, ampak tudi lastnik prostora za njegov nadaljnji razvoj.

Čakš: Prostor je nepovratna vrednota: ko ga enkrat pozidaš, ga ni več. Z njim je zato treba ravnati odgovorno in ga obravnavati kot del skupne lastnine. Odprti prostor je treba štiti in v čim večji meri ponovno uporabiti že pozidane površine in stavbe. Ime razstave, ki je ideja študentov, je igra imena Union: *UniOFF* – *UniON*. Gre za združevanje, za skupno odgovornost in za prihodnost, do katere se je treba odgovorno obnašati, če res želimo, da (po)ostane skupna. ■

Na fotografiji od leve proti desni: izr. prof. mag. Polona Filipič Gorenšek, doc. Uroš Rustja in asist. Katarina Čakš.

MOJ DOM JE V VARNIH ROKAH

Mlade raziskovalce so navdušili predvsem skrivnostni rovi pod Pivovarno Union.

V zadnjem času se nad mojim gnezdom veliko dogaja. Veliko je novih, tudi mladih obrazov – pravzaprav odtisov in korakov. Teh sem vedno vesel, še toliko bolj, ko sem ugotovil, da se srečujejo z mojimi sosedi – s predstavniki pivovarne in prebivalci Spodnje Šiške.

Unionski zmaj

Moj dom je v zadnjih 160 letih doživel veliko sprememb. Brata Kosler sta vodni izvir dobro izkoristila – menda so prav z njo varili žlahtne zlate pivske kapljice, ki so združevale ljudi.

A po rovih se zadnje leto veliko govori. Vsakodnevno mi na uho pridejo zaskrbljene misli: *Kaj bo z Unionom? Kaj bo s srcem zmaja?* Toplo mi je, ko vidim, kako pomemben sem ljudem. Toda nočem, da jih skrbi. Prav zadnjič sem v podzemnih kletih slišal korake in glasoje mladih. Menda študentov, ki raziskujejo moj dom. V njihovih rokah se počutim varno; mladostno, če želite.

In ne le to – slišal sem jih, kako so se pogovarjali z mojimi sosedi, Spodnjimi Šiškarji. Vem, da ni prav, a nisem si mogel pomagati, da ne bi posedel na drevju ob Osnovni šoli Spodnja Šiška in prisluhnil njihovim pogovorom. Razumem jih v njihovi želji, da bi jim moje gnezdo v prihodnosti ponudilo dejavnosti, ki jih drugje v Ljubljani ni. Z veseljem se jim bom pridružil tudi sam.

V svoje delo so tako zavzeti, da še ob sobotah ne počivajo. Sem se že hotel razjeziti, ko sem slišal, kako plezajo po podstrešjih in s tem stopajo dol ves prah, ki se je nabral skozi leta (priznam, lahko bi večkrat počistil). A me je jeza hitro minila, ko

sem ugotovil, za kaj gre: kako le lahko nasprotuješ otroškemu navdušenju, pa četudi se ta svetlika v očeh arhitektov, urbanistov in članov uprave. Držalo me je, da bi se jim pridružil, a se je njihovo srečanje raziskovalnemu veselju navkljub zdelo sila resno. To se je dokazalo ob razpravi – ja, spet sem prisluškoval – v kateri so staknili glave in govorili o ohranitvi moje dediščine, povezovanju z Ljubljano in zdravemu poslovanju Pivovarne Laško Union.

Skrb razumem – a sam je nimam. Vem, da je moj dom v dobrih rokah, ki skrbi za to, da moje srce ostaja tam, kjer je prvič začelo biti. ■

Prebivalci Spodnje Šiške so zavzeto prisluhnil študentom in odgovarjali na njihova raznolika raziskovalna vprašanja. Predvsem o tem, kaj imajo radi, ko gre za lokacijo Union.

Člani uprave Pivovarne Laško Union in profesorji Fakultete za arhitekturo UL so delili raznolike poglede na prihodnost lokacije Union.

**RAZISKOVALNA
VNEMA MLADIH
ME NAVDUŠUJE,
ŠE BOLJ PA ME
VESELI, DA VANJO
VKLJUČUJEJO TUDI
MOJE SOSEDE.**

UREDITEV TEGA PROSTORA BO PRINESLA VELIKO DOBREGA

Matjaž Ilnikar je dolgoletni predsednik sveta četrtna skupnosti Šiška. V Spodnji Šiški vse svoje življenje tudi živi, zato se je takoj odzval vabilu študentov na posvet s predstavniki lokalne skupnosti, ki na tem območju živijo in/ali delajo, o potencialih lokacije Union.

Petra Ilar

Po srečanju smo ga povprašali, kakšen je njegov odnos do Uniona in kakšne razvojne priložnosti območja vidi.

**Kaj imate kot predsednik sveta
ČS Šiška in prebivalec Spodnje Šiške radi,
ko gre za lokacijo Union in bližnjo soseseko?**

Kot predsednik sveta četrtna skupnosti si želim, da se ta prostor oživi s tako dejavnostjo, ki bo služila vsem prebivalcem Šiške in tudi obiskovalcem. Za nas, starejše, pomeni prostor, kjer smo preživljali mladost, za naše starše pa je ta prostor pomenil službe, socialno varnost in ponos. Je neločljivi del Spodnje Šiške, tako zgodovinsko kot urbano. V bližnji prihodnosti bo v njegovi bližini kar nekaj novogradenj, in prebivalci potrebujemo ustrezno infrastrukturo.

**Kakšne potenciale ima ta lokacija
z vidika lokalne skupnosti?**

Želimo si, da se v ta prostor umestita sodobna tržnica in fontana piva, ki bo nadomestila Pivovarno Union.

**S katerimi uvidi in razmišljanji so
vas na srečanju presenetili mladi,
bodoči arhitekti, krajinski arhitekti
in urbanisti?**

Mladi bodoči arhitekti, krajinski arhitekti in urbanisti so nas prijetno presenetili z zavzetostjo in širino znanja, ki so ga pokazali pri pogovoru. Pozna se odlično delo njihovih mentorjev in profesorjev.

**Kaj naj bi po vašem mnenju spremembe
prinesle dobrega lokalni skupnosti?**

Ureditev tega prostora bo skupnosti prineslo veliko dobrega, ko bo ta prostor zaživel z dejavnostmi, ki bodo namenjena prebivalcem in obiskovalcem. ■

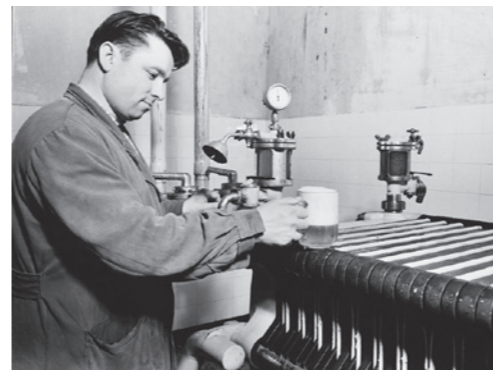
PIVSKI VRT ALI PIVSKA TRŽNICA

»Sem zagovornica ohranjanja kulturne dediščine, povezane s pivom, ki naj bo umeščena v zelene površine, ki jih je v Stari Šiški zelo malo. Na lokaciji Pivovarne Union vidim odličen potencial, da se po zaključku proizvodnje piva prostor osredotoči na obstoječo muzejsko dejavnost o pivu, na kulturo pitja piva ter na prodajo piva. Žal na tej lokaciji piva ni (več) mogoče kupiti. Se pa da to premišljeno povezati s tematskimi objekti, kot sta na primer t. i. pivski vrt (nem. Biergarten) in pivska tržnica (nem. Biermarkt). Zelo podpiram, da smo v proces razmišljanja o potencialnih tega prostora vključeni tudi predstavniki lokalne skupnosti, in sem pripravljena aktivno sodelovati tudi v prihodnje.«

**Milena Lebar, udeleženka posveta in prebivalka
Spodnje Šiške, ki živi v bližini lokacije Union**

KLJUČNI MEJNIKI IN VREDNOTE, KI BOGATIJO LOKACIJO UNION

Podoba in dogajanje na lokaciji Union več kot 150 let kroji pivovarstvo, predvsem Pivovarna Union s prepoznavno blagovno znamko in zgodbo o Unionskem zmaju. Zaposleni so s svojim bogatim znanjem in neprecenljivimi izkušnjami skrbeli za to, da je podjetje ostajalo stabilno in konkurenčno ter da je pivovarna z različnimi aktivnostmi bogatila tudi življenje meščanov.

1864

ROJSTVO IDEJE O PIVOVARNI V SPODNJI ŠIŠKI

Odličen vodni vir, neposredna železniška povezava in velika dediščina so potomce Johanna Koslerja, enega najbogatejših Kranjcev tistega časa, spodbudili k ustanovitvi pivovarne v Spodnji Šiški.

1867

DOKONČANA GRADNJA IN ZAČETEK PROIZVODNJE

Obrtno dovoljenje za obratovanje je pivovarna pridobila februarja, kmalu zatem pa je trgovski register vseboval nov vpis z imenom: *Bratje Kosler – proizvodnja piva in alkoholnih pijač*.

1947

ZDRUŽENI POD PIVOVARNO UNION

Po tem, ko je Delniška družba Union leta 1926 postala edina industrijska pivovarna na ozemlju današnje Slovenije, je dobila tudi novo ime: Pivovarna Union, s katerim se je usedla v srca in družbeno zavest Slovencev.

1968

POVEČANE ZMOGLJIVOSTI – GONILO RAZVOJA

Proti koncu 70. let je Pivovarna Union začela intenziven naložbeni proces. Obdobje so zaznamovali posodobitev in gradnja nove polnilnice, vložne kleti, uvoz hladilnih naprav, namestitve novega pasterizatorja ter ureditev nove energetske centrale v strojnici.

1986

LJUBLJANSKO PIVOVARSTVO V MUZEJU

Opuščena sladarna v tretjem nadstropju prenovljene stavbe je dobila novo podobo in zgodovina pivovarne se ovekoveči v Pivovarskem muzeju, današnjem Union Experience.

1993

POZDRAV BREZALKOHOLNIM PIJAČAM

Po začetku proizvodnje brezalkoholnih pijač zaživi prva blagovna znamka brezalkoholnih pijač SOLA, ki je zaznamovala otroštva mnogih generacij.

2005

KONEC T. I. PIVOVARSKÉ VOJNE

Pivovarna Laško postane večinska lastnica Pivovarne Union.

2016

DVE PIVOVARNI POSTANETA ENO

Pivovarna Union in Pivovarna Laško sta 1. julija združili moči pod okriljem nove družbe Pivovarna Laško Union.

2023

SRČNI UTRIP LOKACIJE UNION

Srce Unionskega zmaja ostaja doma, ob vodnem viru, ki je zaznamoval ne le industrijsko, temveč tudi socialno zgodovino tega območja. Prihodnost lokacije Union je svetla. Kot dokazujejo mladi, je njen potencial izjemen, možnosti idejnih realizacij pa so številne.

Pri zbiranju arhivskega gradiva in dobrih zgodb so sodelovali številni sodelavci pivovarne in pivovarskega muzeja Union Experience, predvsem pa dolgoletna vodja muzeja Helena Jenko. Iz srca hvala vsem!

PIVOVARNIŠKI UTRIP IN ZGODBE, KI PRIČARAJO NASMEHE

S pivovarno in lokacijo Union je povezanih ogromno zanimivosti in osebnih zgodb. »Vedno se mi je zdelo izjemno, koliko imamo v pivovarni družin in parov, ki so se spoznali tukaj. Da so bili na primer na nedeljskem kosilu kar štirje družinski člani sočasno zaposleni v pivovarni: stari starši, starši in celo mladi,« ponosno pove Helena Jenko, ki je bila v Pivovarni Union zaposlena skoraj tri desetletja, in spomini na ta čas ji še vedno narišejo nasmeh.

Nana Čemas

Razmišljanje o družinskih zgodbah unionskih otrok, zaposlenih in neposrednih sosedov je **Helena Jenko** podkrepila s konkretnimi imeni. Vedno jo je navduševalo, kakšna neverjetna prepletenost je bila to. »Ta sodelavec bi bil odličen, ker sta v pivovarni delala že njegov oče in ded. In spomnim se gospoda, ki je delal v pivovarni, njegova dnevna soba, v bloku za zaposlene v Unionu, pa je gledala na Unionsko dvorišče. Ni bilo dneva, da ne bi iz svojega stanovanja sledil dogajanju na dvorišču, čeprav se je delovnik zanj tisti dan že končal. Pa unionski otroci, torej otroci zaposlenih, ki so na tej lokaciji hodili celo v vrtec.« Tudi skokovit tehnološki razvoj pivovarne Union v 80. in 90. letih se je Heleni Jenko zdel zelo pomemben pri izboru zanimivih zgodb o utripu lokacije. Poudarila je: »Iskala sem ljudi, ki so bili s pivovarno povezani ne le preko dela, ampak so bili z njo prepleteni še kako drugače.«

V PRIJETNEM SPOMINU IMAM NAŠE ZNAMENITE MALICE

Po končani šoli sem se zaposlila v Pivovarni Union, ki je bila eno najboljših podjetij v Sloveniji. V podjetju sem, tako kot skoraj vsi sodelavci, ostala celo delovno dobo. V pivovarni smo tekom let spletli pristne človeške vezi in postali pravi prijatelji. V prijetnem spominu mi ostajajo predvsem naše znamenite malice. Te so bile tako dobre, da je svoje prvo leto v pivovarni skorajda vsak pridobil na teži nekaj kilogramov. Ravno ob njej so se ustvarili marsikateri prijateljski krogi, ki držijo še dandanes.

Andreja Sojer, upokojenka in predsednica sindikata

IGRALI SMO SE NA DVORIŠČU UNIONA

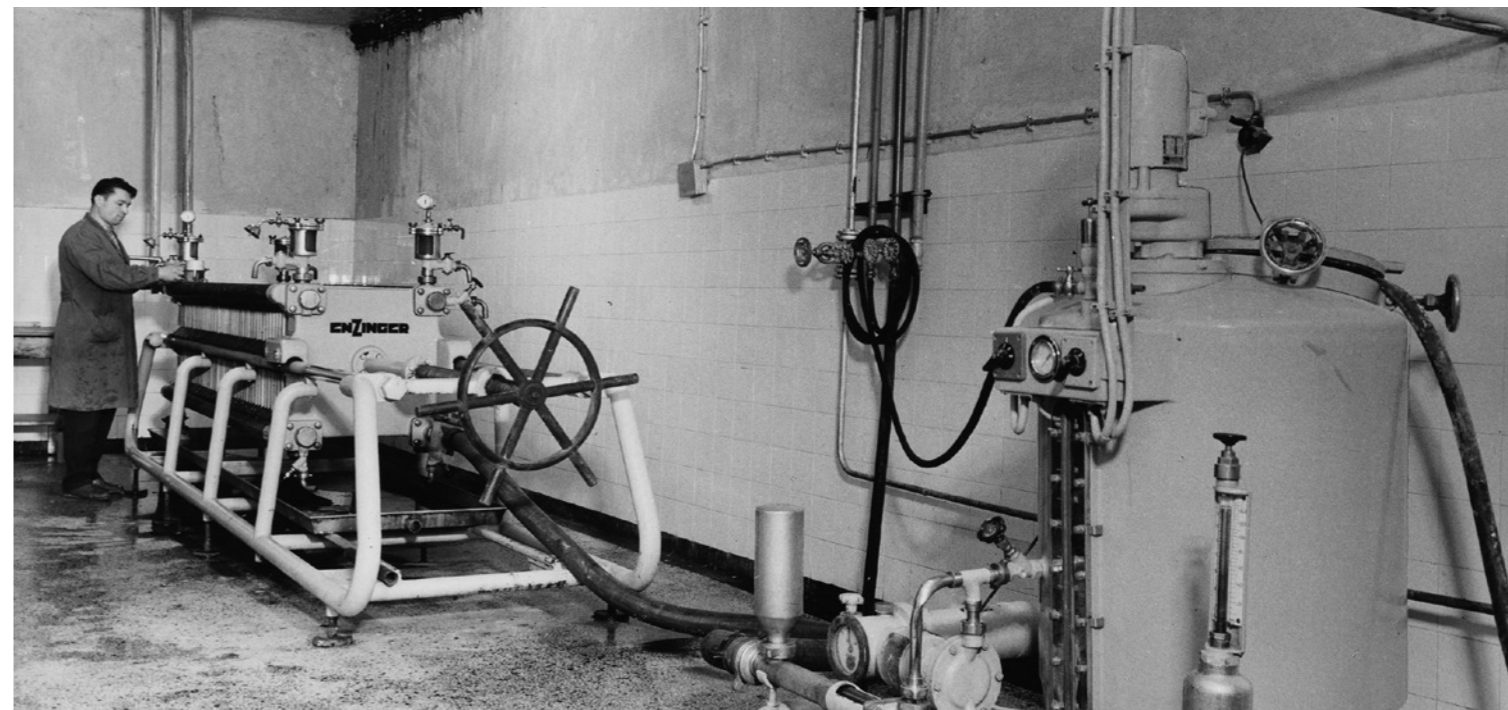
Odraščala sem na območju lokacije Union, kjer sem preživela zares lepo otroštvo. Ker je bil v pivovarni zaposlen tudi moj oče, sem se lahko skupaj z drugimi otroci včasih do mraka podila po dvorišču pivovarne, se igrala na tamkajšnjih paletah ... Med seboj smo se vsi razumeli, skupaj hodili tudi na dopuste. Do pivovarne in te lokacije veliko pripadnost čutim že od malih nog, na podlagi nje sem se tudi odločila za študij. Kot kemičarka sem imela v njej priložnost opravljati prakso, kasneje sem postala njena štipendistka in nato tudi redno zaposlena.

Irena Lenarčič, upokojenka

DOMA SE JE ČUTIL UNIONSKI PONOS

S Pivovarno Union sem povezan že od otroštva, saj je bilo vedno čutiti veliko unionskega ponosa. V njej je bilo zaposlenih več družinskih članov, med njimi tudi moj oče. Kot delavec v sladarni, kjer je bilo delo težko, mi je predstavljal vzor pridnosti, odgovornosti in zdravega odnosa do dela. K odločitvi, da se po končani srednji šoli tudi jaz zaposlim v pivovarni, je pripomogla tako njegova beseda kot tudi zanos, pripadnost in velika mera kolegalnosti, ki sem je bil deležen od njegovih starejših sodelavcev. Pečat, ki ga je Union pustil pri meni, je oseben in bo ostal za vedno. Ne nazadnje sva z njim povezana oba z ženo Janjo, ki je tudi sama unionski otrok. Za prihodnost lokacije si želim, da bodo arhitekti in urbanisti znali povezati preteklost s sedanostjo in jo tako združiti s tistim, kar bo na lokaciji lahko služilo bodočim generacijam.

Boštjan Gorenc, skladiščnik

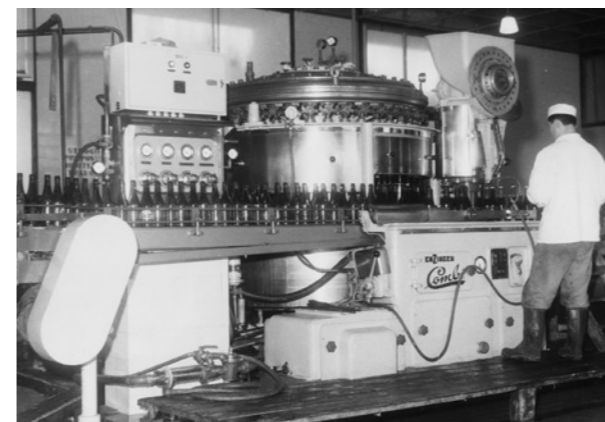

DELATI V UNIONU NAM JE V VELIK PONOS

Kot otrok sem poleti veliko časa preživela na kopališču Ilirija in od otroštva dalje mi je v spominu ostal vonj po pivini, sladu. Takrat se mi še sanjalo ni, da bo prav to enkrat moj kruh! V Pivovarni Union sem začela delati leta 1992 kot referentka reklamacij. Osem let pozneje se mi je ponudila priložnost, da v upravi po upokojitvi sodelavke prevzamem delovno mesto tajnice. In tu sem še danes. Rada opravljam svoje delo in dnevni izzivi me izpolnjujejo. Dodana vrednost je, da se med seboj zelo dobro razumemo. Srčni Uniončani smo med seboj zelo povezani.

Ne le, da se tukaj zelo dobro počutim; kot stari Šiškarici je to moj drugi dom. Union je pri nas, pri ljubljancih, globoko zasidran v srcih in želela bi si, da se ta tradicija ohrani. Da si bil zaposlen v Unionu, je nekaj pomenilo, in na to smo tudi danes zelo ponosni. Verjamem, da se bo tradicija lepo povezala s prihodnostjo.

Meta Štajer Lipej, poslovna asistentka uprave

Z OČETOM SVA HODILA NA OBHODE, TUDI V PODZEMNE OBOKANE KLETI

V pivovarni sem delal 27 let. V njej sta bila zaposlena tako moj stari oče kot oče. Od njiju in njenega odnosa do Uniona sem tudi sam že kot otrok podedoval veliko pripadnost. Spomnim se, da ko je oče dobil službeni klic, je bil takoj jasen: »Otroci, tišina, da slišim!« Ko je bil dežuren, me je pogosto vzel s seboj na obhode, med drugim tudi dol, v podzemne, obokane kleti. Skupaj sva nato nekaj časa – sicer v različnih izmenah – delala tudi na istem oddelku. V službo sem hodil zelo rad, saj sem se odlično razumel s sodelavci, tudi šefi. Od njih sem se veliko naučil o odnosih in komunikaciji. Všeč mi je bilo tudi večletno odkrivanje kakih skrivnih, zaprašenih kotičkov, ki jih ni malo. Lokacija ima namreč zelo dolgo in zanimivo zgodovino, ki se jo čuti vsepovsod.

Janko Kozin, nekdanji zaposleni

NAOKOLI SEM SE HVALIL, KAKO SE PRI NAS DELA

Kot kemik po izobrazbi sem v Pivovarni Union opravljal že delovno prakso, prvi delovni dan sem zaznamoval leta 1972 v njenem laboratoriju. Zelo vpet sem bil v tehnično področje in sem tako od blizu spremljal velike posodobitve. Nad razvojem tehnološke opreme sem bil navdušen in sem ga pozdravljal. Naokoli sem se hvalil, kako izjemno se pri nas dela, da smo izboljšali tako delovne pogoje kot tudi opremo in s tem zagotavljali varen delovni proces.

Mišo Kogoj, upokojenec

UNION JE ZAME EDINO IN NAJBOLJŠE PIVO. PIKA!

Pivovarna je v 30 letih, kolikor časa v njej delam, doživela zelo različna obdobja in hkrati s tem tudi mi zaposleni. Vedno pa smo proizvajali odlično pivo in vedno smo razmišljali in udeleženi, kako najbolje poskrbeti za naše potrošnike. Vedno smo skrbeli tudi za razvoj zaposlenih. Od nekdanje bila pivovarna razvojno usmerjena. Izboljševanje tehnologij, vlaganja v blagovne znamke, trg in zaposleni so bile in so še danes njene prioritete. Velika hvala in pohvala vsem, ki so v Pivovarni Union že v času, ko sem začela kot pripravnica v službi za informatiko, razvili in vzdrževali to pozitivno, razvojno in v prihodnost usmerjeno poslovno okolje.

Velike prelomnice, kot so izguba trgov zaradi razpada Jugoslavije, tako imenovana 'pivovarska vojna', prevzem Pivovarne Union s strani Pivovarne Laško in finančno prestrukturiranje Skupine Pivovarna Laško, ki se je uspešno zaključilo s prevzemanjem s strani Heinekena, so obdobja,

ki so oblikovala kulturo in razvijala pozitiven človeški kapital pivovarne, pa tudi odpornost in vzdržljivost. Osebnost me na vsa ta obdobja veže veliko lepih spominov, čeprav je bilo marsikdaj izjemno težko.

Imela sem srečo in priložnost, da sem lahko delala z izjemnimi sodelavci, ter možnost, da se učim od njih odličnih poslovnih in vodstvenih sposobnosti.

Za marsikaterega zaposlenega je delovno mesto ne drugi, ampak prvi dom. Včasih s sodelavci preživimo več časa kot z družinskimi člani. Pomembna vrednost podjetja, ki načeloma ni v poslovnih knjigah, so blagovne znamke in zaposleni. Tehnologija in tehnološka oprema danes omogočata, da lahko enako kakovostno pivo proizvedemo kjerkoli. Blagovne znamke so kot naši otročki. Skrbimo za njihov razvoj in jim zagotavljamo vse najboljše. Zato je blagovna znamka Union zame osebno edino najboljše pivo, pika.

Mirjam Hočevar, direktorica financ

»ISKALA SEM LJUDI, KI SO BILI S PIVOVARNO POVEZANI NE LE PREKO DELA, AMPAK ŠE KAKO DRUGAČE.«
Helena Jenko

PIVOVARNA JE BILA MOJ DRUGI DOM

V pivovarni sem delala 28 let in vsako jutro sem v službo prišla v isto stavbo: staro sladarno, kjer je tudi pivovarski muzej. Tam sem se srečevala z isto ekipo, ki je skrbel za muzej in njegove obiskovalce. Ko sem ob prihodu odklenila vrata in izklopila alarm, sem se res počutila, kot bi prišla domov. In ne le to. Za 'hišo' sem skrbel kot za lastno. Včasih je šlo za kakšno hišniška opravila, drugič za povezovanje s sodelavci, za vsakoletni načrt izboljšav ... V vseh teh letih je pivovarna dobesedno postala moj drugi dom.

Spomnim se, kako so nas še pred odprtjem pivovarskega muzeja za širšo javnost klicali zainteresirani za obisk pri nas. Od ustanovitve leta 1985 je muzej namreč deloval kot del promocije pivovarne. S tem so bili povezani tudi ogledi pri poslovnih partnerjih. Vest o muzeju se je razširila in s seboj prinesla številna povpraševanja. Pred odprtjem Union Experience leta 2014, ob 150-letnici pivovarne, smo obstoječo razstavo formalizirali in vodenje prilagodili, da je bilo poljudno in popestrjeno z raznolikimi zgodbami.

Helena Jenko, nekdanja zaposlena, dolgoletna vodja Union Experience

LJUDJE V PIVOVARNI UNION SO MOJA DRUŽINA

Kot varnostnik Sintala že desetletje delam na lokaciji Pivovarne Union. Svojega dela ne bi zamenjal za nič na svetu. Ljudje me velikokrat vprašajo, kaj me navdihuje, da ostajam tukaj. In vedno odgovorim, da so to ljudje, njihova prijaznost in spoštljivost. Ko pristopijo in me vprašajo, kako sem, čutim, da jih iskreno zanimam. Pogosto imam pri sebi kakšno sladkarijo – ali kot temu pravim sam, pripomoček za dvig delovne storilnosti – ki jo z veseljem podelim. Gre za drobne malenkosti, ki pa pomenijo veliko. Sem tik pred upokojitvijo, a na lokaciji Union bi z veseljem ostal še dlje. To je namreč moja družina. Tu se dobro počutim. In zdaj, ko se lokacija spreminja, si želim, da tudi v prihodnosti ostanejo taki, kot so: predvsem ljudje, ki jim je mar drug za drugega.

Milan Tubin, dolgoletni varnostnik na lokaciji Pivovarne Union

Kolumna

VSTOPAMO V NOVO ERO UNIONA

Zgodba Srčnega utripa lokacije Union in raziskovanja potencialov lokacije se ne zaključuje s koncem tega študijskega leta in z razstavo idejnih zasnov študentov. Nikakor. To je zgodba kontinuitete. Union ostaja trdno in samozavestno na svojem mestu v Spodnji Šiški kot edinstven razvojni center odličnosti pivovarstva s svojo avtentično zgodbo.

Jernej Smolnikar, unionski otrok in Manager Pivovarne Union, ter Tjaša Šubelj, vodja blagovne znamke Union

Lokacijo Union bosta tudi v prihodnjih desetletjih – za stoletja, ki sledijo – zaznamovala unionsko rdeča barva in zmaj, ki je naš zaščitnik. Poleg sedeža uprave podjetja Pivovarna Laško Union bodo na tem mestu ostali številni objekti in projekti, ki bodo tudi v prihodnje pripovedovali pivovarske zgodbe in bodo mesto nepozabnega druženja. Kajti v Pivovarni Laško Union varimo dobro družbo. Za prijatelje! In Pivovarski center odličnosti Union bomo sooblikovali v skladu z našimi vrednotami.

PIVOVARSKI MUZEJ JE SPOMIN NA PRETEKLOST IN ZA LAŽJE RAZUMEVANJE PRIHODNJEGA RAZVOJA

V pivovarni smo ponosni na svojo bogato zgodovino. Pivovarski muzej Union Experience je pomemben prispevek k ohranjanju tehniške dediščine. Razteza se na 600 kvadratnih metrih, zbirka pa šteje kar 730 eksponatov. Tako zbirka kot stavba, v kateri stoji muzej, imata status kulturnega spomenika lokalnega pomena. Sprehod skozi zgodovino ene najstarejših ljubljanskih industrij pusti na obiskovalcih nepozaben vtis in spoštovanje do dela številnih pivovarskih generacij. Da gre za nekaj izjemnega, potrjujejo nagrade; najpomembnejša je EMYA za posebne dosežke, ki jo podeljuje Evropski muzejski forum.

MALA MESTNA PIVOVARNA UNION: BOGASTVO RAZNOLIKIH OKUSOV

Trajnost je v izhodišču našega delovanja. Zato jo bomo le korak od središča Ljubljane razvijali v obliki mestne pivovarne. Upamo, da bomo pridobili vsa ustrezna dovoljenja, da bomo lahko mestno pivovarno Union odprli že prihodnje leto, ko obeležujemo 160-letnico. Po velikosti bo resda manjša od sedanje, vendar pa bomo v njej prožno, agilno in hitreje varili ideje za nove pivovarske izdelke. Kajti razumemo hitro spreminjajoče se želje in potrebe naših potrošnikov. Na tak način živimo strast do kupcev in strank. Nove okuse bo tu mogoče poskusiti in jih soustvarjati, da bomo skupaj gradili najboljše iz družine blagovne znamke Union.

PIVNICA UNION: NEPREČENLJIVI SO TRENUTKI, KI JIH DELIMO Z DRUGIMI

Ponosni smo na prostor v stari sladarni, ki smo ga preuredili v čast 150-letnici pivovarstva na lokaciji Union in v njem odprli pivnico. Obiskovalci bodo lahko tudi v prihodnje v njej polno doživljali okuse svojih najljubših piv in jih dopolnjevali s kulinaricnimi mojstrovini. Kajti včasih so pivo, pogovor in smeh s prijatelji vse, kar potrebujemo. ■

SKRBNOST DO LJUDI IN PLANETA – LJUDJE SO NAŠE SRCE

POGUM ZA SANJE IN INOVIRANJE – RASTEMO TRAJNOSTNO

VESELJE DO ŽIVLJENJA – NAZDRAVLJAMO S PRIJATELJI

NASTAJA SOODGOVORNA RAZVOJNA KOALICIJA

Projekt Srčni utrip lokacije Union je ideja dveh izjemnih mislecev, ki ju združuje ljubezen do (urbanega) prostora in njegove dediščine, direktorja Pivovarne Laško Union Zooullisa Mina in dolgoletnega prvega urbanista mestne občine Ljubljana prof. Janeza Koželja. Na osnovi bogatih izkušenj in odgovornosti sta dala zeleno luč edinstveni pobudi.

Petra Ilar

Kajti kdo bi lahko razmišljal bolj neobremenjeno, kdo bolj ustvarjalno, kdo bolj celovito kot študentke in študenti s podporo izkušenih mentorjev in mentoric, je prepričan prof. Koželj.

Kako se je razvila ideja raziskovanja potencialov lokacije Union in sodelovanje s Fakulteto za arhitekturo in Oddelkom za krajinsko arhitekturo na Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani? Kaj dobrega bo projekt prinesel deležnikom?

Priložnost je edinstvena in drugačna od običajnih postopkov. Obenem je tudi primer dobre prakse, kako se namesto preigravanja različnih poslovnih načrtov po metodi preračunavanja stroškov in koristi razvojnega načrta začnejo razmišljanja o razvoju raznolikega območja v smeri presojanja o možnostih in omejitvah, ki se razpenjajo med utopijo in stvarnostjo.

Projekt za pomembne deležnike predstavlja možnost za viharjenje zamisli in odprto soočanje različnih pogledov, usmerjenih k iskanju skupnih ciljev. Gre za nastajanje oblike soodgovorne razvojne koalicije, skupinske izkušnje in možnost za sobivanje različnosti.

Kakšen cilj ste zasledovali pri razvoju ideje in zakaj? Kaj je merilo uspeha raziskovanja lokacije Union?

Z izgradnjo pivovarne Union se je začel razvoj Ljubljane v smeri Stare Šiške, ki je bila v tistih

časih še vas. Predstavljala je nekakšen 'kamen stopalnik' preko nekdanjega tivolskega loka, vozlišča železniških prog, ki je sprožilo gradnjo stanovanj v svojem zaledju in dalo nastavek za širitev mesta. Tako se sama po sebi nakazuje smer razmišljanja o regeneraciji območja tudi v kontekstu prenesenega pomena blagovne znamke Union, ki navaja na dejanje združitve. V urbanističnem besednjaku so še bolj povedni njegovi podpomni, katerih smisel in potencial so spajanje, povezovanje, mešanje. Ti pa se skladajo z razvojno močjo urbanizma, katerega cilj je ustvarjati sinergije med različnimi prostori in rabami tako, da postane ločeno-povezovalno, obrobno-centralno, zaprto-odprto, moteče-privlačno; z drugimi besedami, da postane ovira nova priložnost.

PRIČAKUJEM, DA SE BODO NOVE RAZVOJNE ZAMISLI O PREOBRAZBI PIVOVARNE UJELE S PREUREJANJEM DOSLEJ ODMAKNJENEGA IN PROPADAJOČEGA OBMOČJA OB ŽELEZNICI Z MESTOM.

Union ni zgolj blagovna znamka piva, ampak z znakom ljubljanskega zmaja tudi mesta. Tudi z izborom piva Union so ob najrazličnejših priložnostih cele generacije izražale svojo pripadnost mestu. Podobno kot je Guinness simbol Dublina. S koncem proizvodnje piva se končuje živa industrijska dediščina in začenja porajati nova zgodovina območja. Čeprav za zdaj samo v vizionarskih idejah možne prostorske, gospodarske in socialne preobrazbe nekdanje pivovarne.

Kaj vam bo osebno v največje zadovoljstvo in potrditev, da je bila pobuda prava?

Takrat, ko se bo vizija začela postopoma uresničevati in območje postajati mesto v malem, v katerem se bodo začele prepletati različne dejavnosti in različne oblike javnega življenja. Pričakujem, da se bodo nove razvojne zamisli o preobrazbi pivovarne ujele s preurejanjem doslej odmaknjenega in propadajočega območja ob železnici z mestom.

Mogočna pivovarna na samem robu mestnega središča je zaznamovala začetek industrijske zgodovine Ljubljane in njen razvoj. Preobrazba industrijskega območja lahko ponovno odigra poživljajočo vlogo razvoja zaledja mestnega središča in da zagon preobrazbi Stare Šiške kot pred 160 leti z izgradnjo prve Koslerjeve pivovarne. ■

NAŠ CILJ IN NAMEN JE USTVARITI NEKAJ VREDNEGA, PO MERI VSEH, IN TO NA TRAJNOSTNI NAČIN.

PROJEKT UNION JE KONCEPT SOBIVANJA

Lokacija Union je edinstvena. In v tem duhu je potrebovala edinstven projekt, ki bi zaobjel številne perspektive in ideje, ki jih je vredno upoštevati pri uresničevanju njenih potencialov za prihodnost. Z ambicioznim pristopom študentov verjamem, da bomo med številnimi predlaganimi rešitvami zagotovo našli tisto, ki bi lahko ustrezala tako pivovarni kot tudi mestu in njegovim prebivalcem.

Zooullis Mina, glavni direktor Pivovarne Laško Union

Neizpodbitno dejstvo je, da je lokacija Union dom zmaja in da je zmaj simbol mesta Ljubljana. Ko smo začeli razmišljati o tem projektu, je bil že v osnovi zame več kot le ideja. Bil je koncept celovitega sobivanja. Naša odgovornost je ohraniti dediščino zmajevega doma in njegovo zapuščino. Ta ni pomembna le za nas, Pivovarno Laško Union, temveč tudi za mesto Ljubljana in njene meščane.

In ravno v tem je edinstvenost projekta Srčni utrip lokacije Union: v številčnosti ljudi, na katere vpliva. Lokacija vpliva na vsakdanje

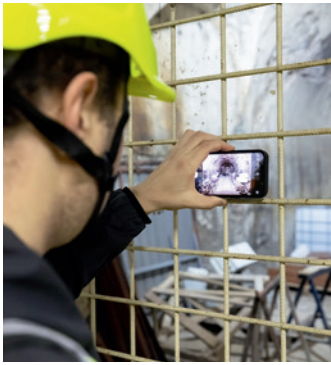
življenje mnogih: mimoidočih, prebivalcev ali tukajšnjih zaposlenih. Odločitev o selitvi proizvodnje piva v Laško je bila za marsikoga težka in žalostna. Toda upravljanje tako velike proizvodnje v središču mesta predstavlja veliko odgovornost, ki s seboj prinaša veliko tveganj. Veliko bolj trajnostna rešitev bi bilo vodenje manjše mestne pivovarne, ki bi občanom zagotavljala tudi drugačne priložnosti.

Zato smo se odločili za projekt Srčni utrip lokacije Union: da najdemo morebitne potenciale za prihodnost lokacije Union.

Ti obstajajo in jih je veliko. Z združevanjem različnih informacij in idej želimo najti najprimernejše za vse deležnike. Naš cilj in namen je ustvariti nekaj vrednega, po meri vseh, in to na trajnostni način.

In komu bolje zaupati raziskovanje kot mladim? Študenti so me navdušili s svojim odnosom in proaktivnim pristopom. Zanje nobena naloga ni bila nemogoča. Delo z mlajšo generacijo je bilo hkrati privilegij in osvežujoča sprememba. Razpon razmišljanja, s katerim so se lotili zastavljene naloge, je izjemen, prav tako tudi število zornih kotov, s katerih so se lotili raziskovanja. Dokazali so, da ni prave ali napačne poti, temveč da obstaja veliko alternativ. Izbrati bomo morali tiste, ki naslavlajo in odgovarjajo na pravo vprašanje prihodnjega razvoja lokacije.

Srce Pivovarne Union ostaja na tej lokaciji skupaj z našim sedežem, Union Experience, povezano v Center odličnosti, ki bo svoja vrata odprl v bližnji prihodnosti. S koncem študijskega leta se zaključuje del projekta, medtem ko se bo ta nadaljeval v prihodnjih letih. Da bi bil resnično uspešen, moramo najprej sprejeti konsenz, kaj pomeni beseda uspeh: po mojem to, da se bodo vse vključene strani čutile slišane in da bo razvoj lokacije vsaj v določeni meri zadovoljil njihove cilje. Za mesto Ljubljana, da bo lokacija celostna in dostopna, za Pivovarno Laško Union, da se ohrani dediščina blagovne znamke Union. ■

**SRCE UNIONA BO
ZA VEDNO OSTALO
V MESTU ZMAJA,
NJEHOV SRČNI UTRIP
PA BOMO VEDNO ZNOVA
NJEHOVI LJUDJE.**

Srčni utrip lokacije Union, Junij 2023

Odgovorna urednica: Tanja Subotič Levanič | **Izvršno uredništvo in grafično oblikovanje:** Mediade d.o.o. v sodelovanju s Fakulteto za arhitekturo in Biotehniško fakulteto Univerze v Ljubljani ter Pivovarno Laško Union d.o.o. | **Fotografije:** Andrej Križ, Barbara Reya, Miloš Horvat, Petra Ilar, Staša Cafuta Trček, Adobe Stock in arhiv PLU | **Izdajatelj:** Pivovarna Laško Union d.o.o. | **Tisk:** F.DVOR d.o.o. | **Naklada:** 150 izvodov | Revija je priložnostna in je brezplačna. V e-obliki je dostopna na spletni strani www.pivovarnalaskounion.com | ISSN C508-8097